

ספרות עברית וככלית

לעלים חדשים

הוראות לנבחן

א. משך הבדיקה: שעתיים וחצי.

ב. מבנה השאלה ומכחתה הערכبة: בשאלון זה ארבעה פרקים.

פרק ראשון: רומנים וnobla

פרק שני: דרמה

פרק שלישי: סיפור קצר

פרק רביעי: שירה (שירת ימי הביניים, שירת ביאליק, שירת לאה גולדברג)

הפרק הראשון (רומנים וnobla – 32 נקודות) הוא חובה.

משלושת הפרקים: השני, השלישי והרביעי יש לבחור בשני פרקים, ולענות על השאלות לפי ההוראות בכל פרק (לכל פרק – 34 נקודות).

ג. חומר עוזר מותר בשימוש: (1) מילון עברי-לועזי / לועזי-עברי

(2) רשימת יצירות

ד. הוראות מיוחדות: (1) רשום בראש כל תשובה את מספר הפרק ואת מספר השאלה שבחרת להשיב עליה.

(2) אין להציג באמצעותאות אחרות יצירה בתשובות שונות.

(3) לנבחנים אינטראקטיביים: תגובה לצרף למחברת הבדיקה את רשימת היצירות שנלמדו.

לנבחנים אקסטרניים ונבחני משנה: תימסר רשימת יצירות.

כתב במחברת הבדיקה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.

כתיבת טיוטה בדף שאינו במחברת הבדיקה עלולה לגרום לפסילת הבדיקה.

הנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות לנבחנים כאחד.

בהצלחה!

/המשך מעבר לדף/

השאלות

פרק ראשון – רומאן ונובללה

שים לב: פרק זה הוא מוגבה.

ענה על אחת מן השאלות 1-3 (32 נקודות).

שים לב: על השאלות 1-2 אפשר לענות גם על פי הרומאן "1984" מאת ג'ורג' אורוול.

1. תאר מערכת יחסים מרכזית ברומאן או בנובללה שלמדת,

והסביר את הקשיים במערכת היחסים זו.

2. מה מאפיין את החברה המתווארת בעיליה של הרומאן או הנובללה שלמדת?

הסביר את התקפיך של החברה בبنית המשמעות של הרומאן או הנובללה.

3. 1984 / ג'ורג' אורוול

ברומאן זה מתואר ניסיון להיאבק במשטר טוטליטרי באמצעות אהבה.

הסביר והדגם קביעה זו.

פרק שני — דרמה

אם בחרת בפרק זה, ענה על אחת מן השאלות 4-9 (34 נקודות).

- 4. טרגדיות של סופוקליס: "אנטינונה", "אדיפוס המלך"**
- טרagediyot shel shakespeare: "המלך", "המלך ליר", "מקבת", "אותלו", "רומייאו וויליה"**
- הטרגדייה מתארת את סייפו נפילתו של הגיבור הטרגדי.
- תאר את תהליך הנפילה של הגיבור בטרגדייה שלמדת, והסביר מה גורם לה. (22 נקודות)
 - לדעתך, מה אפשר ללמוד מסיפורו של הגיבור הטרגדי על חייו האדס? הסבר והדגים את דברין. (12 נקודות)
- 5. אנטינונה / סופוקליס**
- תאר את הקונפליקט המרכזי בטרגדייה "אנטינונה", והסביר כיצד נפתר קונפליקט זה.
- לדעתך, האם יש מנצח בקונפליקט זה? הסבר והדגים את דברין.
- 6. אדיפוס המלך / סופוקליס**
- בטרגדייה "אדיפוס המלך" יש יסודות המאפיינים ספרי בלשים (חקירה, ליקוט רמזים, רצון לחשוף את הפשע ולפענחו תעלומה, סיום מפתיע).
- כיצד יסודות אלה באים לידי ביטוי בטרגדייה זו? הסבר את תרומתם לבניית משמעות הטרגדייה.
- 7. טרגדיות של שakespear: "המלך", "המלך ליר", "מקבת", "אותלו", "רומייאו וויליה"**
- תאר שתי נקודות מפנה בטרגדייה של שakespear שלמדת. כתוב מדוע לדעתך הן נקודות מפנה, והסביר את תרומתן להנעה העלילה ולאפיון הדמויות.
- 8. מהזה מודרני (מן המאה ה-19) או טנו המאה ה-20?**
- תאר דמות של אישה במחזה המודרני שלמדת, והסביר מה אפשר ללמוד על דמות זו ועל החברה הסובבת אותה מן הקשרים שהיא עם גברים במחזה.
- 9. במחוזות רבים באלה לידי ביטוי ביקורת על התנהגות אנושית או על החברה המתוארת במחזה.**
- מהי הביקורת במחזה שלמדת? הסבר והדגים את דברין.

פרק שלישי – סיפור קצר

אם נחרת בפרק זה, ענה על שתיים מן השאלות 10-12 (לכל שאלה – 17 נקודות).
שים לב: על שאלות 10-11 אין לענות על פי הסיפור "חלום בדמי כבוד" מאת גרמאו מגיסטו.

10. לדברים מן הפרטים המוצרים בסיפור קצר יש משמעות סמלית מלבד המשמעות הגלואה שלהם.
הציג מסיפור קצר שלמדת שני פרטים שיש להם משמעות סמלית, והסביר את תרומתם לאפיון הדמויות
ולבנויות משמעותו של הסיפור.
11. א. תאר את הקשיים של דמות מרכזית בסיפור קצר שלמדת, והסביר מה גורם לקשיים אלה. (11 נקודות)
ב. האם הדמות הצלחה להתגבר על הקשיים שכתבה עליהם בסעיף א? הסבר והדגש את דבריה. (6 נקודות)
12. חלום בדמי כבוד / גרמאו מגיסטו
בסיום הסיפור המחבר אומר שעדין להשלים עם המציאות ולא לחיות בחלום.
הסביר והדגש כיצד אמרה זו מתקשרות לעלילה הסיפור.

פרק רביעי – שירה

אם בחרת בפרק זה, ענה על שתיים מן השאלות 13-22 (לכל שאלה – 17 נקודות).

שירת ימי הביניים

13. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחורי.

לבבי במוֹרֶח / יהודה הלוי

לבבי במוֹרֶח וְאָנֹכִי בַּסּוֹף מִזְרָב – / אֵיךְ אָטַעֲמָה אֶת אָשָׁר אָכַל וְאֵיךְ יַשְׂרַב?
אֵיכָה אָשָׁלָם נְדָרִי וְאָסָרִי, בָּעוֹד / צִיוֹן בָּקָבֵל אֲדוֹם וְאַנְיָן בָּקָבֵל עֲרָב?
בְּשָׁל בְּעֵינִי צָוֵב כָּל טֻוב סְפִיד, פָּמוֹ / יָקָר בְּעֵינִי רָאוֹת עַפְרוֹת זְבִיר גְּדוּרָב!

פרש את הבית האחרון בשיר, והסביר את הקשר שלו לשיר כולו.

14. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחורי.

יפה נוף / יהודה הלוי

יפה נוף, מְשׁוֹשׁ תְּבֵל, קָרְרָה לְקָלָה רַב. / לֹךְ נְכֹסֶתֶה נְפָשִׁי מְפַתֵּחַ מִזְרָב!
הַמָּנוֹ וְתָמִי נְכֹרֶר כִּי אָזְכָּרָה קָדָם. / כְּכֹדֶךָ אָשָׁר גָּלָה וְנָגָה אֲשֶׁר חָרָב.
וְלֹי יִתְגַּנְגֵן עַל כְּנֶפֶי נְשָׁרָם, עַד / אֲרוֹהָה בְּדִמְעַתִּי עַפְרוֹת וְיִתְעַרְבָּה!
דְּרַשְׁתִּיהָ, וְאֵם פָּלָךְ אֵין בָּר וְאֵם בָּמָקוֹם / צָרִי גָּלְעָד – נָחַשׁ שָׁרָף וְנֵס עַקְרָב.
בָּלָא אֵת אַבְגָּנִיךְ אֲחֹנוּן וְאֲשָׁקָס / וְעַטְעַט רַגְבָּךְ לְפִי מְדֻבָּשׁ יָעָרָב!

על פי שיר זה, מה המשורר מבקש, ומה הם הקשיים העומדים בדרכו? הסבר והדגמים את דבריו.

15. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחורי.

הַבָּא מַכּוֹל / יהודה הלוי

הַבָּא מַכּוֹל וְשָׁם תְּבֵל חָרְבָּה? / וְאַיִן לְרֹאֹת פְּנֵי אֶרְץ חָרְבָּה,
וְאַיִן אָזָס וְאַיִן חַיָּה וְאַיִן עוֹף – / הַסְּפָה הַכָּל וְשַׁכְבָּה מַעֲצָבָה?
וּבְרֹאֹות הַר וְשׂוֹתָה לִי מִנּוֹתָה. / וְאֶרְץ קָעָרָבָה לִי עֲרָבָה.
וְאֲשָׁנִית לְכָל עַבְרָ – וְאַיִן כָּל, / אָכְלָמִים וְשִׁמְמִים וְתִבְחָה,
וְלֹוִיתָן בְּהַרְמִתְחוֹ מִצְוָלה. / וְאַחֲשָׁבָ כִּי תְהִום יְחַשֵּׁב לְשִׁיבָה.
וְלֹב הַיּוֹם יְכַחַשׁ בְּאָנִיה, / פְּאָלוּ הַיּוֹם בַּיּוֹם הַיּוֹם גְּנַבָּה!
וְיַם יַזְעַפְ – וְנְפָשִׁי תְּעַלְלָי, כִּי / אֱלִי מְקַדֵּשׁ אֶלְקָיהּ קָרְבָּה.

על פי שיר זה, מה המשורר מבקש, ומה הם הקשיים העומדים בדרכו? הסבר והדגמים את דבריו.

/ המשך בעמוד 6/

שירת ביאליק

16. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

הכיניסיני תחת כנפה / חיים נחמן ביאליק

הכיניסיני תחת כנפה,
ובמי לי אם ואחות,
ויהי מיטקה סקלט ראשי,
זונטפלומי הנזחות.

ובעת רוחמים, פירוה שמשות,
שחי זאניל לך סוד יסורי:
אומרים, יש געולם געראים -
מיין גערוי?

ועד די אחד לך אתחודה:
נפשי נשרפה בלחה;
אומרים, אפקה יש געולם -
מהיזאת אפקה?

הכזיכים רפו אותו,
היה חלום - אך גם הוא עבר;
עהה אין לי כלום געולם -
אין לי דבר.

הכיניסיני תחת כנפה,
ובמי לי אם ואחות,
ויהי מיטקה סקלט ראשי,
זונטפלומי הנזחות.

בחר בשלוש מן החורות בשיר, והסביר את תפקידן בעיצוב הרגשות של המשורר.

17. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

צפרת / חיים נחמן ביאליק

וְהַגָּה נִקְלָעָה צִפְרָת כְּפֹרָה בְּקַצָּה
שַׁעַר מַחְלָפָתָךְ הַמַּסְגָּה עַל-הַפְּחוּנָתָךְ,
אֲכֻמוּ רְמֹזָה לֵי, בָּחוֹר, קָום שְׁקָה-לָה, זְדָה
אֶלְיָה אַפְּרָתָה
אוֹלָס אָתָּה – הַהְרָגָשָׂת בְּצִפְרָת וּבְיַיָּה?
הַהְרָגָשָׂת, כִּי גַּס-נְפָשִׁי נְתוּנָה בְּשָׁבֵן,
וְמַפְּרָגָת וְתִלְוָה, וְמַצָּה לְיִשּׁוֹעָה
בְּמַחְלָפָתָךְ הַקְּלוּעָה?

בית 4

כָּל-הָעוֹלָם טָבָע בָּאוֹר וּבָשֵׁיר,
אֲוֹצָרוֹת מִיָּם לְאִשְׁעָרָתָם מִסְכִּיב מַתְּרַחָתִים,
וּבְמַשְׁעָל הַגְּמָתָה בֵּין יָשָׁר וּנְזִיר
שְׁנִינוּ הַוְּלָכִים וּמְחַשִּׁים.
אֲנוּ הַוְּלָכִים וּהַוְּלָכִים, לְשִׁבְילֵנוּ אֵין צָא,
אֲפָפָנוּ שְׁבָלִים, כַּתְּרוּנוּ צִפְרָות,
וּבְחַנִּיתּוֹת נְשֵׁל-זָהָב יְפַגְּנוּ כָּל-עַז
וּבְצָאָלִי צִפְרָות.

זְבַעֲנִיר שׁוֹב אֲצִיץ וְאַבְקָשׁ שָׁם חַשְׁבָּה –
וְכַתְּחַלֵּה הָן צְנוּעָתָה, שְׁפִי יְוִי הַחֹנוֹ;
מְהַלִּי צְנִיעָתָה עִינָּךְ – וּמַחְלָפָתָךְ מְשׁוֹבָה,
הַיָּא אָמָרָתָ לֵי, הָנוּ
סְהָרִי, סְהָרִי, אֲחוֹתִי, בְּבוֹאָה הַיּוֹרָה,
תְּחַת חַפֶּת אֲשֶׁרְיוּ לֹךְ כָּל-גַּפְשִׁי אֲפִיקָה,
וְאֲתִיכָּל-אֲהַבָּתִי הַתְּלִינָה בְּשָׁעָרָה
קָמִית שְׁנִינוּ בְּטַשִּׁקה.

בית 5

הַדְּמוֹתָרָב אָס עַב קָלָה בְּרוּם עוֹלָם רַפְּרָה?
אֲפָגְּמִיהָא חִיש הַפְּלִינָה לְמַדִּינָה הִים –
וְאֲתִיהָרָהוּרִי הַטְּהוֹרְקָמָה נְרָם
גַּשְׁאָה עַמָּה לְנִצְחָה עַל-כְּתָפָה,
וּשְׁוֹב וּבָר רְקִיעָה, וּשְׁוֹב תְּכִלָּת בְּלִיסּוֹף,
אַתְּ הַוְּלָכָת בְּרָאֵשׁ וְאַנְּיָרָק אַחֲרָה,
וּבְקָמוֹתָיו הַמְּלָאָות הַשְּׁתְּרָעָה הַנוּפָה,
וּהַכָּל בְּהִיר בּוּ כָּמוּ בְּעִינָה.

בית 3 רְגַע אֲחֵד לֵי נִזְמָה: בִּעיר הַלְּזָה,

הַמְּאָפִיל וּמְשִׁיב צַעַדוֹ עַלְיוֹן,
גַּנוּ מְטַסְמָן מְסִיחָרִים, הַמְּשִׁיר מִזְוָן
וּמְעוֹלָם לְשְׁנִינוּ –

פָּתָחָם רַחֲפָה הַקְּמָה – וּמַפָּה אַלְיִיפָה
עַבְרָה רַעֲטָת קְרָנִים עַל-פָּנֵי הַאֲוֹקְנִים.
הָוּ, מֵי הַשְּׁלִינָג עַלְיוֹנוֹ – וּבְשָׁפָעָה-לָהּ,
חִיל צִפְרָות לְבָנָות?

תאר את הופעתה של הציפורת בשיר, והסביר את תפקידיה בעיצוב החוויה של המשורר.

18. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

עם דמומי הטעמה / חיים חמן ביאליק

- ביח 1** עם דמומי הטעמה אל-פהלון נאיינש
ואלי התרפקין
ביח 4 הם האיים קרחוקים, העולמות הנבאים
ו בחלומות ראיינו:
שעשו לנורים מחת כל-פשטים,
ותינו - לניהם.
לפת' היטב צוארי, שמי ראנש על-ראשי -
וכה עמי תדפקין.
- ביח 2** ומתחקים זדבכים, אל-הזהר הפורה
דומים נשא עיניון
ושלחנו לחפשי על-פני ימי האורה
כל-הזרחי לבנו.
- ביח 3** והתנסאו למרים ביעף שוק כיונים,
ובמרחך נפליגו, יאבדו;
בשני פרחים באיה:
על-פני רכס ארגונו, איזנער אדים
על-פני הארץ נכרה.

אילו רגשות באים לידי ביטוי בשתי השורות המסיימות את השיר, ומה גורם לאוהבים להרגיש רגשות אלה?
הסביר והדגים את דבריך.

שירת לאה גולדברג

19. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

האמנים עוד יבאו ימים בסיליחה ובחסד / לאה גולדברג

האמנים עוד יבאו ימים בסיליחה ובחסד,
ותלכי בשדה, ותלci בזעה, כהלה הרים.
ומחשוף קרינגד ילט בעלי האספסת,
או שלפיישכליים זקרים ותחמך זקירים.

או מטר ישין בעדת טפוחיו הדופחת
על כתפייה, חזה, צוארה, וראשך רצון.
ותלci בשדה הנרטוב וירחכ בר השקט
כאור בשולי הענן.

ונשפת את ריחו של החלים נשים ורני.
ויראות אוכח השם בראיה שלולית האב,
פשוטים הדברים ותמים, וסתור בס לבגע.
אפר, ומחר לאב.

את תלci בשדה. לבזה. לא נזכרת בלהט
השרפות. בזיכים שסקרו פאייה ומכם.
ובישראלubb שוכת הארץ ענה ונכעת
כאחד נזאים, כאחד האדים.

המשוררת מקווה שיבאו ימים רגועים בלי מלוכה.
כיצד הימים שיבאו מתוארים בשיר? הסביר והדגם את דברין.

20. קרא את השיר של פניר, וענה על השאלה שאחריו.

ארן / לאה נולדברג

קָאוּ לֹא אִשְׁמַע אֶחָד קֹול הַקּוֹתְּנִיהָ.
קָאוּ לֹא יְחַבֵּשׂ הַעֲצָם מִצְנְפָת שְׁלָגָן
אֶכְל בְּצֵל הַאֲרָגִים הַאַלְהָה
כָּל יְלָדוֹתִי שְׁקָמָה לְתַחְיָה.

אֶלְצֹל הַמְּחֻטִּים: כִּיְהָ הַנִּהְיָה ---
אֲקָרָא מַולְדָת לְקַרְחַבְּהַשְּׁלָגָן
לְקַרְחַ בְּקַרְקָק כּוּבְּלַהְפָּלָגָן
לְלִשְׁׂוֹן הַשִּׁיר בְּאָרֶץ זָכְרִיהָ.

אוֹלֵךְ צְפִרְיָמָס עִזּוּזָות -
קָשְׁבוּן תְּלוּיוֹת בֵּין אָרֶץ וְשָׁמָיִם -
אֶת זֶה הַקָּאָב שֶׁל שְׂתִי הַמַּולְדֹּות.

אֶתְכָּס אַנְיָ נְשַׁתְלָתִי פָּטָמִים,
אֶתְכָּס אַנְיָ צְמַחְתִּי, אֲרָנִים,
וְשְׁרַשִּׁי בְּשַׁנִּי נּוֹפִים שָׁוֹנִים.

הסביר את התרומה של מוטיב הכפלות בשיר ("שתי המולדות", "נש탈תי כעמים", "שני נופים שונים")
לעיצוב החוויה של המשוררת.

21. לפניו סונט במתוך מחזור הסונטים: "שירי אהבה מס' עתיק" מאת לאה גולדברג (המתחיל במילים "ולא היה בינו
אלא זהה"). קרא את הסונט, וענה על השאלה שאחריו.

ולא היה בינו אלא זהה
או של השקמה ברוחוב קפרי
ולבליבו של נו בטרם פרי
בלכו תפוחתו יפתחתא.

ומה מאד צחquet באמרי
כי אל השחר הצעג גורד
אקרוב ואקוטפנו לטעורת
ואשכננו בין דפי ספרי.

את ורוצח נשלחת, התזפר?
וְהנידות אט ענף תפומ,
ועל ראשן גרד קטר זהה.

מאתורי נבר הקפר געוור,
החלונות נצלצלו עם רום -
ולא היה בינו אלא אור.

הסביר והדנים את התפקיד של תיאורי הטבע בשיר.

לפניך מחזור השירים "הסתכלות בדברה". קרא את מחזור השירים, וענה על השאלה שאחריו. 22.

הסתכלות בדברה / לאה גולדנברג

ב

בשקס היא נייתה אלה זעב נופל,
בפרח היא נייתה טפה של זבש אפל,
וأنל טל בונחיל של פוכבים -
ופה היא אל.

א

ברבע חלון מזאר -
על שמשה, מבחוץ,
אלליית של דברה
כקעת אין לך את קסיפה.

קליה אחת של שיר בונחיל המקצלצל,
בשורות רצון נמרץ בתזה שרב עצל,
תנוועת האור באפר זמדיום -
ופה היא אל.

הפהה.

נוּפָּאָר.

שְׁשִׁרְגְּלִים זְקוֹת -

בְּגַלְיִ עִירִים,

בְּאַיּוּם מְכֻעָר

זְוחַלְתְּ דְבָרָה.

ג

מדבשה? מי יונפר את דברה?
הוא שם, הרפק, בפערת.
כאו, בשמשה מזאנה, נופה, ראש -
כלך עזע, שנאה איזיאוניס ערובה ועורה.
פפחן הורג.
השקרן לנפשה.

אייך נכתיר אותה בדרכי שירה?

אייך נשיר וקמה?

יבוא ילך קטעו ויאמר:

המלכה עירפה.

על פי שניים מן השירים (א-ג), הסבר את התרומה של הניגודים לבניית משמעותם של השירים. הדגם את דברין.

ב鹹לה!

וכותח חינטורים שכוונה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך